

Közművelődési szakemberek az együttműködő társadalomért

A működő Magyarország hosszú távon azon is múlik, hogy az emberek mennyire képesek részt venni saját közösségeik életében, együttműködni egymással, közös problémáikat, ügyeiket megfogalmazni és azok megoldása érdekében közösen cselekedni.

A részvétel, az együttműködés és a közösségi felelősségvállalás olyan képességek, amelyeket tanulni, gyakorolni és fejleszteni kell. Különösen igaz ez a fejlődésében számtalanszor megakasztott, történelme során többször is szétzilált társadalmunkra. Az együttműködés, a részvétel és a közös felelősségvállalás olyan készségek és tapasztalatok, amelyek a közösségi élet mindennapi gyakorlatában alakulnak ki. Ezért ehhez a tanuláshoz stabil közösségekre, azok együttműködésére és azok keretében megtapasztalt szabad cselekvésre van szükség.

Közösségeink nem pusztán kulturális vagy társadalmi értéket képviselnek: az együttműködés elsődleges gyakorlóterei, ahol megtapasztalhatjuk a közös gondolkodás, a kollektív cselekvés és a felelősségvállalás erejét. A társadalmi kohézió erősítésének eszköze a közösségek fejlesztése, a közösségi részvétel és együttműködés pedig feltétele a helyi problémák megoldásának, és a települések - mint lakóhelyek - fejlődésének.

Azonban társadalmunkban egyre erősebben jelenik meg a bizalomhiány, az elmagányosodás, a közösségi kapcsolatok gyengülése, a jövővel kapcsolatos bizonytalanság valamint nő a generációk közötti távolság és erősödik a különböző társadalmi csoportok közötti ellentét. Ilyenkor különösen felértékelődnek azok az intézmények és szervezetek, amelyek képesek a közösségek megerősítésére és az együttműködési képesség fejlesztésére.

A társadalmi részvételhez és az együttműködéshez szükséges kompetenciák fejlesztése szintén fontos kihívás. A kommunikáció, az együttműködés, a problémamegoldás és az aktív állampolgári részvétel képességei nem velünk született adottságok, hanem tanulható és fejleszthető készségek, amelyek erősítése hosszú távon hozzájárulhat egy élhetőbb és cselekvőképesebb társadalom kialakulásához.

Miért lehet ebben stratégiai partner a közművelődés?

Ebben a folyamatban a közművelődés kiemelt jelentőségű szereplő. Olyan országos jelenléttel, intézményrendszerrel, szakmai tudással és helyi kapcsolatrendszerrel rendelkezik, amelyre stratégiai erőforrásként kell tekinteni a helyi közösségek megerősítése, a társadalmi részvétel fejlesztése, egy együttműködőbb Magyarország építése és a kulturális hiányok pótlása során.

A közművelődés Magyarország egyik legkiterjedtebb közösségi hálózata. Intézményei, közösségi terei és szakemberei a pár száz fős falvaktól a fővárosi szintre minden településen jelen vannak, közvetlen kapcsolatban állnak a helyi társadalommal.

A közművelődés erőssége, hogy közösségi és társadalmi funkcióit értékalapú kulturális eszközökön keresztül valósítja meg. A települési-térségi kapcsolatok kialakítása és fenntartása, az identitásformálás, a részvétel ösztönzése, a hagyományok továbbadása és a helyi társadalmak megerősítése a kultúra, a művészetek, a hagyományőrzés és a közös alkotás eszközein keresztül történik.

De a közművelődés nem csupán kulturális intézményrendszer, hanem a helyi társadalmak fejlesztésének meghatározó kerete, mely teret ad a közösségi részvétel fejlesztésének, a

társadalmi kohézió erősítésének, a települések közösségi életének gazdagításának és a helyi kezdeményezések megszületésének.

Mi történt eddig?

Az elmúlt hónapokban különböző intézményekből, szervezetekből és szakmai területekről érkező szakemberek kezdtek közös gondolkodásba Magyarország társadalmi kihívásairól, a helyi közösségek szerepéről és az együttműködőbb társadalom feltételeiről.

Közös munkánk egyik fontos kiindulópontja az volt, hogy a közművelődés jövőjéről szóló párbeszédet ne elsősorban a szakma problémáiból, hanem a társadalom jövőképéből indítsuk el. Ezért először azt vizsgáltuk meg, hogy egy működő, részvételi Magyarországon milyen szerepet kell betöltsön a közművelődés, majd azt, hogy milyen feltételek és fejlesztések szükségesek ahhoz, hogy ezt a szerepet a jövőben még eredményesebben tudja betölteni.

Közös gondolkodásunk eredményeként öt stratégiai fejlesztési területet azonosítottunk, amelyek mentén a munka a következő időszakban folytatódik:

- 1. Társadalmi szerep és jogszabályi környezet:** annak áttekintése, hogy a közművelődés miképpen töltheti be a helyi közösségek megerősítésében, a társadalmi részvétel fejlesztésében és az együttműködő társadalom építésében való szerepét, valamint milyen szabályozási környezet segítheti ezt.
- 2. Intézményrendszer és annak szakmai-módszertani támogatása:** A közművelődési intézményrendszer megújítása, valamint egy olyan új, decentralizált és társadalomfejlesztés-központú szakmai-módszertani háttérintézményi rendszer létrehozása, amely a jelenlegi Nemzeti Művelődési Intézet feladatait veszi át, miközben erősíti a szakmai autonómiát, a minőségi szakmai munkát és a helyi szükségletekre épülő fejlesztéseket.
- 3. Tudás, képzési rendszer és szakmai innováció:** a jövő szakembereinek képzése, a felsőoktatás és a továbbképzési rendszer megújítása, valamint a módszertani fejlesztések és szakmai innovációk támogatása.
- 4. Finanszírozás és erőforrások:** olyan finanszírozási és ösztönző rendszerek kialakítása, amelyek támogatják az értékteremtő szakmai munkát, a közösségi kezdeményezéseket és a hosszú távú működést.
- 5. Társágazati együttműködések és integráló szerep:** a közművelődés kapcsolatának erősítése az oktatás, a település- és vidékfejlesztés, a felzárkóztatás, az ifjúság- és idősségügy, a közösségfejlesztés és más kapcsolódó területek szereplőivel.

Hogyan folytatjuk?

Hisszük, hogy a közművelődés jelentős társadalmi potenciállal rendelkezik, ugyanakkor látjuk, hogy ennek a potenciálnak a kiaknázásához szükség van szakmánk fejlesztésére és megújítására. Csak így tudunk a jelen és a jövő kihívásaira eredményesen válaszolni.

A következő időszakban az öt stratégiai terület mentén létrejövő munkacsoportok keretében folytatjuk a munkát. A munkacsoportok célja olyan szakmai javaslatok kidolgozása, amelyek egyszerre szolgálják a közművelődés megújítását és azt a társadalmi célt, hogy a közművelődés a jövőben még hatékonyabban tudjon hozzájárulni a helyi közösségek megerősítéséhez, a társadalmi részvétel fejlesztéséhez, a bizalom építéséhez és egy együttműködő Magyarország kialakulásához.

Közös gondolkodásunkat nyitott szakmai együttműködésként folytatjuk: további szakemberek, intézmények és szakmai közösségek bevonásával dolgozunk azon, hogy a javaslatok minél szélesebb szakmai konszenzusra épüljenek.

Tesszük ezt azért is, hogy javaslatainkkal hozzá tudjunk járulni a közösségek, a társadalmi részvétel, a kultúra, a település- és vidékfejlesztés és a további kapcsolódó szakpolitikák megújításához.

Meggyőződésünk, hogy a közművelődés fejlesztése nem csupán egy szakmai terület ügye, hanem a helyi közösségek, a települések és egy együttműködőbb Magyarország jövőjének hangsúlyos kérdése.

A közös gondolkodást megkezdők köre:

Beke Márton	Közösségi és civil fejlesztő, ifjúsági szakértő, a Közművelődési Főosztály egykori vezetője
Bokor Béla	ny. megyei kulturális intézményi igazgató, terület- és településfejlesztő ny. egyetemi oktató
Bordás István	Magyar Népművelők Egyesülete elnöke, kulturális szakértő
Ditzendy Károly Arisztid	Társadalomkutató, településfejlesztő, közösségi fejlesztő (HROD Közösségi Gazdasági- és Társadalomfejlesztési Központ)
Dóri Éva	Közművelődési szakértő, közösségfejlesztő, oktató (PTE-BTK-HFMI)
Fenyvesi Viktória	Településfejlesztő, közösségi fejlesztő, közművelődési tanácsadó (Székesfehérvári Közösségi és Kulturális Központ, HROD Közösségi Gazdasági- és Társadalomfejlesztési Központ)
Halmai Róbert	Közművelődési szakértő, író (Józsefváros Közösségeiért Nonprofit Zrt.)
Horváth Viola	Közművelődési szakember, Veszprém Város Vegyeskara Egyesület, Magyar Népművelők Egyesülete, a volt Veszprém Megyei Közművelődési Intézet igazgatója 1998-2010
Koszecz Sándor	KOLLABOR
Lángné Nagy Mária	Nyugalmazott közművelődési szakember, Magyar Népművelők Egyesülete
Minorics Tünde	Minorics Tünde kulturális antropológus, ny. egyetemi oktató (PTE-BTK-HFMI)

Monostori Éva	Művelődési menedzser, közösség- és településfejlesztő (MAG-Ház, Civil Közösségi Házak Magyarországi Egyesülete)
Sajószegi Gábor	A sárospataki A Művelődés Háza és Könyvtára igazgatója. a Magyar Népművelők Egyesülete tagja
Szebeni Dóra	Közművelődési szakértő, Terézvárosi Kulturális Közh. NZrt. vezérigazgató